

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-132>

УДК 330.1:001.8:330.3

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ СУКУПНОГО ПОПИТУ В КОНТЕКСТІ НОВОЇ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ

THEORETICAL BASIS OF THE ANALYSIS OF THE DYNAMICS AND STRUCTURE OF AGGREGATE DEMAND IN THE CONTEXT OF NEW INDUSTRIALIZATION

Мельник Константин Сергійович

аспірант,

Одеський національний економічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6946-8846>

Melnik Kostyantyn

Odesa National Economic University

Стаття присвячена вивченню можливостей використання посткейнсіанської концепції державних витрат як вихідного елемента сукупного попиту для аналізу управління сукупним попитом при проведенні нової індустріалізації у процесі післявоєнного відновлення національної економіки. Використано метод відтворювального аналізу сукупного попиту, а також метод міжсекторного аналізу. Результатом є логіка підходу з позицій сучасного посткейнсіанства, при якій державні витрати розглядаються як первинний елемент сукупного попиту. На практиці модель управління сукупним попитом в Україні буде залежати від свідомого політичного вибору орієнтирів повоєнного відновлення та їхнього зв'язку з новою індустріалізацією національної економіки. Якщо у процесі повоєнного відновлення передбачається перехід до неоіндустріальної моделі, то для управління сукупним попитом необхідний підхід з позицій сучасного посткейнсіанства.

Ключові слова: сукупний попит; державні витрати, посткейнсіанство, сучасна грошова теорія, неоіндустріалізація.

Study of the possibilities of using the post-Keynesian concept of government spending as an initial element of aggregate demand for the analysis of aggregate demand management during the new industrialization in the process of post-war restoration of the national economy. The method of reproducible analysis of aggregate demand, as well as the method of intersectoral analysis. A analysis of the macroeconomic model and modern post-Keynesianism leads to the question of which approach to the analysis of the dynamics and structure of aggregate demand in the post-war period is relevant – the approach from the mainstream or from the post-Keynesian position. A correct understanding of the features of these approaches allows not only to ask this question, but also to formulate an answer to it. If in the period the actual continuation of the process of deindustrialization of the national economy is expected, then economic policy may well be limited to the traditional approach from the mainstream position. But, if in the process of recovery a transition to a neo-industrial model is expected, then for adequate management of aggregate demand an approach from the position of modern post-Keynesianism is necessary. The model of formation of the structure of aggregate demand, which developed in Ukraine during the war, can in principle be preserved in the conditions of post-war recovery, if this process follows the path of new industrialization of the Ukrainian economy. Fundamental neo-industrial transformation of the technological structure of production is objectively impossible without strengthening the economic role of the state through an active industrial policy aimed at stimulating industries with high added value. Therefore, the transition to a neo-industrial economic model requires the logic of not the standard macroeconomic approach to the analysis of the dynamics and structure of aggregate demand, but the opposite logic of an alternative approach from the standpoint of post-Keynesianism, which considers government spending as a element of aggregate demand in relation to private demand.

Keywords: aggregate demand; government expenditures, post-Keynesianism, modern monetary theory, neo-industrialization.

Постановка проблеми у загальному вигляді. З весни 2022 року у вітчизняній економічній літературі розпочалося обговорення планів відновлення України. У процесі обговорення планів відновлення розгорнулася досить гостра суспільна дискусія. Своє слово щодо проблем майбутнього відновлення України висловила і українська економічна наука. При цьому на передній план дискусії вийшла проблеми нової індустріалізації української економіки та можливості її здійснення у складних умовах війни та повоєнного відновлення. Складність проблем проведення нової індустріалізації в цих специфічних умовах, що характеризуються підвищеним рівнем ризику та невизначеності, об'єктивно визначає актуальність нових наукових підходів до вирішення цих проблем. Серед них не останнє місце можуть зайняти посткейнсіанські підходи, пов'язані перш за все з «сучасною грошовою теорією».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковою основою аналізу перспектив неоіндустріалізації в Україні є, насамперед, теоретична розробка концепції неоіндустріалізації М.І. Зверяковим та Л.Л. Ждановою [1-3] в тісному зв'язку з розробкою теорії сучасного державного капіталізму. Треба також відмітити творчу роботу, проведену вітчизняною економічною наукою в цілому щодо категоріального осмислення фундаментальних політико-економічних тенденцій сучасного технологічного розвитку. Серед найважливіших результатів цієї наукової діяльності на сьогоднішній день виділяються: розробка А.А. Гриценком логіко-історичних засад переходу до реконструктивного розвитку та проблем інформаційно-цифрового етапу розвитку соціально-економічних систем [12; 13]; категоріальна розробка В.М. Тарасевичем концепції інформаційно-цифрової економіки [9]; та сучасної кореляції [14], а також роботи А.О. Задой, А.А. Чухно, Л.О. Збаразської, О.Г. Білоруса, Ю.В. Кіндзерського та інших економістів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. При розробці економічних проблем неоіндустріалізації не завжди повною мірою враховується потенційна можливість використання в цих дослідженнях досягнень посткейнсіанського напрямку макроекономічної думки, пов'язаних насамперед з так званою «сучасною грошовою теорією» (ММТ). Між тим, ці нові підходи можна ефективно використовувати для теоретичного розкриття потенційних шляхів фінансування неоіндустріалізації в період повоєн-

ного відновлення національної економіки. В цих складних умовах з особливою гостротою постають питання не тільки кількісного співвідношення, а й причинно-слідчої залежності у процесі послідовного формування таких найважливіших елементів сукупного попиту, як споживчий попит, інвестиційний попит і державні витрати. Стандартна макроекономічна теорія фактично розглядає державні витрати як вторинний елемент сукупного попиту, масштаби якого є похідними від приватного споживчого та інвестиційного попиту. У «мейнстрімній» макроекономічній схемі обсяг державних витрат має бути достатнім для того, щоб компенсувати нестачу приватного попиту для забезпечення повної зайнятості факторів виробництва. З іншого боку, сучасне посткейнсіанство розглядає державні витрати не як вторинний, а навпаки, як первинний, вихідний елемент сукупного попиту. Через нього держава вливає в економіку гроші, які утворюють монетарну форму приватного споживчого та інвестиційного попиту. Тому виникає питання, який із цих двох багат в чому протилежних підходів є більш релевантним науковому дослідженню економічних проблем нової індустріалізації.

Метою статті є вивчення можливостей використання посткейнсіанської концепції державних витрат як вихідного елемента сукупного попиту для аналізу перспектив проведення нової індустріалізації у процесі післявоєнного відновлення національної економіки. Методологічною основою статті є відтворювальний підхід до аналізу сукупного попиту, а також метод міжсекторного аналізу, який використовує сучасна посткейнсіанська грошова теорія для більш глибокого осмислення ролі держави в забезпеченні повного використання виробничих ресурсів у процесі економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В [2] М.І. Зверяков підкреслює необхідність формування нової парадигми розвитку, здатної забезпечити стійке й динамічне відновлення національної економіки в повоєнний період на основі якісних структурних перетворень і переходу до моделі економіки неоіндустріального типу [2, с. 3-4]. У зв'язку з цим виникає питання про можливість використання для теоретичного дослідження неоіндустріальної економічної моделі нових підходів до аналізу динаміки та структури сукупного попиту, які кардинально відрізняються від стандартної макроекономічної моделі.

Як відомо, стандартна макроекономіка «неокласичного синтезу» вважає вихідними, первинними елементами сукупного попиту приватний споживчий та інвестиційний попит, а державні витрати розглядає як вторинні та похідні від приватного попиту. Вони розглядаються як спосіб компенсації через державне регулювання економіки нестачі попиту приватних осіб задля забезпечення повної зайнятості [1, с. 121-123].

З іншого боку, треба враховувати прямо протилежну логіку альтернативного підходу до аналізу структури сукупного попиту, який пропонує сучасна посткейнсіанська теорія. З погляду сучасного посткейнсіанства первинним елементом сукупного попиту є державні витрати, а приватний споживчий та інвестиційний попит є вторинним та похідним від них. Що ж до грошової сфери, то тут все навпаки. Посткейнсіанська теорія ендогенних грошей показує, як кількість безготівкових грошей формується в залежності від потреб обороту, а банківські резерви потім адаптуються до змін грошової маси в залежності від об'єктивних потреб у банківському кредитуванні. Тому з погляду сучасного посткейнсіанства розширення державного попиту за рахунок дефіцитного фінансування не містить у собі неминучої інфляційної небезпеки [7, с. 65-71].

Посткейнсіанська грошова теорія пов'язує категорію грошей із державною монополією, що підтримується з метою концентрації суспільних ресурсів у руках держави. Відповідно до цього підходу, єдине об'єктивне обмеження емісії грошей – наявні виробничі потужності та трудові ресурси. Перший принцип сучасного посткейнсіанства – пріоритет державних витрат над доходами. Держава та її агенти (наприклад, НБУ) повинні спочатку витратити гроші для того, щоб потім зібрати їх у населення та фірм у вигляді податків. Тому виплата податків та купівля державних зобов'язань у принципі не може передувати витратам держави. Це найбільш відома відмінність сучасного посткейнсіанства від стандартної макроекономічної теорії, для якої характерне уявлення про те, що для забезпечення видатків бюджету держава змушена підвищувати податкові збори або позичати кошти у населення та комерційних банків через продаж боргових зобов'язань. Сучасне посткейнсіанство відкидає ці уявлення, виходячи з того, що, оскільки держава є насправді джерелом усіх коштів, то будь-які податкові збори або виторг від продажу облігацій лише слідує за державними витратами [5, с. 78].

При цьому під витратами держави розуміються будь-які ін'єкції грошової маси державою та її агентами в економіку, що розглядаються як дебетові дії, в яких активи приватного сектора поповнюються, а пасиви держави зростають. Справа в тому, що для сучасного посткейнсіанства є характерним метод секторних балансів, в деякому відношенні методологічно близький до відтворювального підходу до аналізу економіки та її структури. Відтворювальний підхід розглядає економіку як цілісний організм, який у процесі відтворення не тільки підтримує й відновлює структурні зв'язки між її основними елементами, а й відтворює свою соціально-економічну сутність. Такий підхід дозволяє глибше осмислити динаміку і взаємозалежності пропорцій, що лежать у основі безперервного функціонування і розвитку економічної системи [2, с. 8-9].

Оскільки в принципі економіку можна розділити на будь-яку кількість компліментарних секторів, посткейнсіанський міжсекторний аналіз умовно розділяє економічну систему не за окремі галузі, а на більш крупні сектори, ніж методологічно близький до нього відтворювальний підхід. Він виходить з того, що за дефіциту бюджету в державному секторі недержавні сектори (приватний внутрішній сектор та іноземний сектор) разом повинні мати профіцит, і навпаки. Інакше кажучи, якщо державний сектор бере в борг, решта секторів разом має надавати кредити. Сальдо показує, як потік коштів впливає фінансові баланси трьох секторів.

З моделі міжсекторного балансу також випливає, що скорочення витрат приватного сектора, не врівноважене підвищенням державного дефіциту чи профіту платіжного балансу, веде до зменшення ВВП. Тому метою податкової політики має бути аж ніяк не фінансування бюджету, а субсидування чи придушення різних галузей промисловості та економічних груп, як, наприклад, у разі субсидування галузей із високою доданою вартістю та підвищених податків на експорт сировини. У разі дефіциту державного бюджету приватний та зовнішній сектор формують профіцит та накопичення державної валюти. З цього погляду випуск державних облігацій для покриття бюджетного дефіциту сприймається як надмірне самообмеження, яке може мати інфляційний ефект [5, с. 81-85].

Сучасне посткейнсіанство вважає, що інфляція має два основні джерела: надмірний сукупний попит та інституційні фактори.

Сучасний «мейнстрім» та відповідна макро-економічна політика приділяють основну увагу саме факторам інфляції, пов'язаним із надто великим сукупним попитом. З погляду посткейнсіанців таке розуміння причин інфляції є поверховим і не відповідає реальності, оскільки сучасна економіка здебільшого перебуває у становищі, далекому від ситуації повної зайнятості, коли сукупний попит може суттєво впливати на темпи зростання цін. У ситуації неповної зайнятості є виробничі потужності, які можна використовувати для збільшення випуску без підвищення цін. Інституційні чинники, такі як наявність монополій у ключових галузях або трудові конфлікти між власниками підприємств та робітниками також можуть чинити інфляційний тиск. Водночас посткейнсіанці погоджуються з тим, що надмірний попит може призвести до прискорення інфляції у ситуації нестачі виробничих потужностей стосовно платоспроможного попиту. Тому посткейнсіанський рецепт боротьби з інфляцією кардинально відрізняється від «мейнстріму». Стандартна макроекономічна теорія зосереджує увагу на регулюванні обсягу агрегованих змінних – грошових агрегатів M2, бюджетного дефіциту, обсягу видачі нових кредитів. Навпаки, посткейнсіанці рекомендують у таких ситуаціях державі зосередитися на заходах, здатних привести безпосередньо до зростання виробничих потужностей, а не на зміні відсоткових ставок, зростанні збирання податків або секвестру бюджетних витрат. Сучасне посткейнсіанство розглядає інфляцію як комплексний феномен, що залежить від обсягу та структури виробничих потужностей. Агреговані заходи погано підходять для боротьби з цим комплексним феноменом. Тому з погляду сучасного посткейнсіанства держава має освоїти точкові методи вирішення проблем браку пропозиції в економіці, пов'язані, перш за все, з промисловою політикою [6, с. 215- 223].

Порівняльний аналіз стандартної макроекономічної моделі та сучасного посткейнсіанства підводить до постановки важливого для України питання про те, який підхід до аналізу динаміки та структури сукупного попиту у повоєнний період є релевантним – підхід з позицій мейнстріму чи з позицій посткейнсіанства. Правильне розуміння особливостей цих теоретичних підходів дозволяє не тільки поставити це питання, але й сформулювати відповідь на нього. Ця відповідь має двоякий характер. Якщо у повоєнний період передбачається фактичне продовження процесу деіндустрі-

лізації національної економіки, то економічна політика цілком може обмежитися традиційним підходом з позицій мейнстріму. Але, якщо у процесі повоєнного відновлення передбачається перехід до неоіндустріальної економічної моделі, то для адекватного управління сукупним попитом необхідний підхід з позицій сучасного посткейнсіанства. Тому модель формування структури сукупного попиту, що склалася в Україні під час війни [4], в принципі може бути збережена і в умовах повоєнного відновлення, якщо цей процес піде шляхом нової індустріалізації української економіки.

При цьому важливо повною мірою враховувати сутність неоіндустріалізації, яка полягає в фундаментальних змінах матеріального базису, що тягнуть за собою колосальні соціальні та економічні зміни. Якщо перша промислова революція створила триланкову систему «двигун – передавальний механізм – людина», то сучасна промислова революція змінює місце людини в цій системі: людина вже не додаток, і навіть не контролер, тому що з'являється четвертий елемент – автоматична система управління. Це якісно змінює траєкторію технічного прогресу. Цей напрямок розвитку техніки визначає пріоритетну тенденцію суспільного розвитку, визначає загальну природу різноманітної множини нових видів техніки і технологій. Основним критерієм є вплив нової техніки на зміну становища людини й ролі праці у процесі виробництва. Отже, щоб зрозуміти логіку розвитку сучасного науково-технічного прогресу, важливо визначити межу розвитку індустріальної техніки, яка одночасно містить вихідний пункт розвитку нової техніки та технології. Якщо межею розвитку індустріальної техніки є фізичні можливості людини у процесі виробництва, то сучасний інноваційний розвиток здатний забезпечити функціонування техніки без людини. Іншими словами, подолання межі розвитку індустріальної техніки і продовження технічного, а також соціально-економічного прогресу передбачають заміну людських функцій у процесі виробництва. Тим самим новий, четвертий елемент, який виник з попереднього технічного розвитку та зберігає досягнення технічного прогресу виступає інтегральною частиною індустріальної техніки і знімає перешкоду для її розвитку [3, с. 12- 15].

Така фундаментальна неоіндустріальна трансформація технологічної структури виробництва об'єктивно неможлива без посилення економічної ролі держави за допомо-

гою активної промислової політики, спрямованої на стимулювання галузей з високою доданою вартістю [11]. Тому для переходу до неоіндустріальної економічної моделі необхідна логіка вже не стандартного макроекономічного підходу до аналізу динаміки та структури сукупного попиту, а протилежна їй логіка альтернативного підходу з позицій сучасного посткейнсіанства, яке розглядає державні витрати як первинний елемент сукупного попиту по відношенню до приватного попиту.

Висновки. 1. «Мейнстрімна» макроекономіка розглядає державні витрати у зв'язку з компенсацією нестачі приватного споживчого та інвестиційного попиту, які цим фактично розглядаються як первинні, вихідні елементи, а державні витрати, навпаки, виступають як вторинний, похідний від них елемент сукупного попиту.

2. В умовах воєнного стану об'єктивно посилюється економічна роль державних витрат, і тим самим об'єктивно створюється можливість для подальшого «реального» добудування в період повоєнного відновлення для управління сукупним попитом в процесі нової індустріалізації національної економіки повного причинно-наслідкового ланцюжка в послідовності: державні витрати – інвестиційний попит – споживчий попит.

3. Мова йде про те, що в процесі проведення нової індустріалізації держава може

«вливати» гроші в економіку, стимулюючи та частково фінансуючи створення «розумних», комплексно автоматизованих підприємств і фактично зв'язуючи тим самим державні витрати та «цифрову», неоіндустріальну частину інвестиційного попиту; в результаті інвестиційний попит стає багато в чому пов'язаним із державними витратами, а споживчий попит у свою чергу – похідним від інвестиційного попиту.

4. Оскільки в умовах неоіндустріалізації первинність державних витрат може виявлятися вже не тільки в монетарній сфері, а й охоплювати сферу «реальної економіки», визначаючи багато в чому насамперед інвестиційний, а потім і споживчий попит, то в результаті в управлінні сукупним попитом у процесі неоіндустріалізації вибудовується «реальний» причинно-наслідковий ланцюжок: державні витрати – інвестиційний попит – споживчий попит.

5. Якщо повоєнне відновлення піде не шляхом нової індустріалізації національної економіки, а шляхом подальшої деіндустріалізації, то після завершення військових дій управління сукупним попитом закономірно повернеться до стандартної макроекономічної моделі, у якій державні витрати виступають як похідні від обсягів приватного інвестиційного і споживчого попиту і лише компенсують нестачу приватного попиту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Жданова Л.Л. Відтворення і нагромадження капіталу: теорія, методологія, економічна політика: монографія /Л. Л. Жданова. — Одеса: Астропринт, 2014. — С. 78 — 81.
2. Зверяков М. І. Формування моделі повоєнного економічного розвитку на основі відтворювального підходу. *Економіка України*, 2025, 68. 11(768). 03-22.
3. Зверяков М.І. Економічний розвиток в епоху становлення «цифрового капіталізму» — *Економіка України*. — 2021. — № 8. — С. 3 — 23.
4. Кудряшов, В. Дефіцит державного бюджету і джерела його покриття. *Економіка України*, 2025, 68. 08(765). С. 57.—75.
5. Ray, L. R. (2021). *Modern Monetary Theory: An Introduction to Macroeconomics for Sovereign Monetary Systems*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, New York: Palgrave Macmillan.
6. Mitchell, B., Wray, L. R., Watts, M. J. (2022), *Macroeconomics*, London: Macmillan Publishers.
7. Luvier, M.: *Introduction to Post-Keynesian Economics*, Palgrave MacMillan, 2023.
8. Тарасевич В.М., Завгородня О.О. Еволюційна динаміка цифрової інноваційно-інформаційної економіки // *Цифровий вимір інноваційно-інформаційної економіки: монографія / За ред. В.М. Тарасевича*. Дніпро: ПМП «Економіка», 2021. С. 247 — 331.
9. Тарасевич В.М. Теоретичний вимір інформаційно-цифрової економіки: основи і система первинних інформаційних феноменів. — *Економіка України*. 2021. №1. С. 3 — 25.
10. Зверяков М.І. Формування моделі економічного розвитку в нових історичних реаліях. — *Економіка України*. 2022. № 8. С. 03 — 19.
11. Kim, S.J. (2024) *Fourth Industrial Revolution: Reinvent or Perish*. Brighten Books, p. 56 — 67.
12. Гриценко А.А. Інформаційно-цифровий етап розвитку соціально-економічних систем. — *Економіка України*. — 2022. — №1 . — С. 29 — 46.

13. Гриценко А.А. Національно укорінений розвиток економіки як локальна відповідь на глобальні гео-економічні зрушення. — *Економіка України*. — 2023. — № 4 . — С. 38 — 53.
14. Тарасевич В.М. Сучасна кореволуція: машинізована людина і/або олюднена машина. — *Економіка України*. — 2022. — № 2 . — С. 20 — 36.

REFERENCES:

1. Zhdanova, L. (2014) Vidtvorennia i nahromadzhennia kapitalu: teoriia, metodolohiia, ekonomichna polityka [Reproduction and accumulation of capital: theory, methodology, economic policy]: monohrafiia [a monograph]. Odesa: Astroprint — pp. 78 — 81.
2. Zvieriakov, M. (2025) Formuvannia modeli povoiennoho ekonomichnoho rozvytku na osnovi vidtvoriuvального pidkhodu [Formation of a model of post-war economic development based on a reproductive approach]. *Ekonomika Ukrainy*. 68. 11(768). 03-22.
3. Zvieriakov, M. (2021) Ekonomichni rozvytok v epokhu stanovlennia «tsyfrovoho kapitalizmu» [Economic development in the era of the emergence of digital capitalism] — *Ekonomika Ukrainy*. — № 8. — pp. 3 — 23.
4. Kudriashov, V. (2025). Defitsyt derzhavnogo biudzhetu i dzherela yoho pokryttia [The state budget deficit and sources of its coverage]. *Ekonomika Ukrainy*. 68. 08(765). pp. 57 — 75.
5. Ray, L. R. (2021). Modern Monetary Theory: An Introduction to Macroeconomics for Sovereign Monetary Systems. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, New York: Palgrave Macmillan.
6. Mitchell, B., Wray, L. R., Watts, M. J. (2022), Macroeconomics, London: Macmillan Publishers.
7. Luvier, M (2023). Introduction to Post-Keynesian Economics, Palgrave MacMillan.
8. Tarasevych, V., Zavorodnia, O. (2021). Evoliutsiina dynamika tsyfrovoy innovatsiino-informatsiinoi ekonomiky [Evolutionary dynamics of the digital innovation and information economy] // *Tsyfrovyy vymir innovatsiino-informatsiinoi ekonomiky*: monohrafiia / Za red. V.M. Tarasevycha. Dnipro: PMP «Ekonomika», pp. 247 — 331.
9. Tarasevych, V. (2021). Teoretychnyi vymir informatsiino-tyfrovoy ekonomiky: osnovy i systema pervynnykh informatsiinykh fenomeniv [Theoretical dimension of the information and digital economy: fundamentals and system of primary information phenomena]. — *Ekonomika Ukrainy*, № 1. pp. 3 — 25.
10. Zvieriakov, M. (2022). Formuvannia modeli ekonomichnoho rozvytku v novykh istorychnykh realiiakh [Formation of an economic development model in new historical realities]. — *Ekonomika Ukrainy*. № 8. pp. 03 — 19.
11. Kim, S.J. (2024) Fourth Industrial Revolution: Reinvent or Perish. Brighten Books, pp. 56 — 67.
12. Hrytsenko, A. (2022). Informatsiino-tyfrovyy etap rozvytku sotsialno-ekonomichnykh system [The information and digital stage of development of socio-economic systems]. — *Ekonomika Ukrainy*. — № 1 . — pp. 29 — 46.
13. Hrytsenko, A. (2023). Natsionalno ukorinenyi rozvytok ekonomiky yak lokalna vidpovid na hlobalni heoekonomichni zrushennia [Nationally rooted economic development as a local response to global geo-economic shifts]. — *Ekonomika Ukrainy*. — № 4 . — pp. 38 — 53.
14. Tarasevych, V (2022). Suchasna korevoliutsiia: mashynizovana liudyna i/abo oliudnena mashyna [The modern corevolution: the mechanised human and/or the humanised machine]. — *Ekonomika Ukrainy*. — № 2 . — pp. 20 — 36.

Дата надходження статті: 03.12.2025

Дата прийняття статті: 18.12.2025

Дата публікації статті: 29.12.2025